

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

«Қазақ» газетінің 100 жылдығына және қазақ руханиятының ұлы тұлғасы,
ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсыновтың туғанына 140 жыл толуына орай

**«Қазақ журналистикасы тарихын зерттеу
мен даму үдерісінің өзекті мәселелері»**

атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

1 ақпан 2013 жыл

МАТЕРИАЛЫ

международной научно-практической конференции

**«Актуальные проблемы исследования истории
и процессы развития казахской журналистики»,**

посвященной 100-летию газеты «Қазақ» и 140-летию со дня рождения великого
ученого, политического и общественного деятеля, внесшего неопределимый
вклад в духовное развитие казахской нации, Ахмета Байтұрсынова

1 февраля 2013 года

MATERIALS

International Scientific-practical conference

**“Topical problems of historical issues research and
the process of Kazakh journalism development”**

dedicated to the 100 anniversary of “Kazakh” newspaper and 140 centenary
of Akhmet Baitursynov's birth - the greatest teacher of nation,
person of spiritual development of Kazakh nation

February 1, 2013

Ғылыми редакторлар:

ф.ғ.д., профессор Әбдіманұлы О.
ф.ғ.д., профессор Тұрсын Қ.Ж.

Жауапты редакторлар:

с.ғ.д., профессор Сұлтанбаева Г.С.
ф.ғ.к., доцент Мектеп А.Қ.

Техникалық редакторлар:

Әбдиева Р.С., Иманова А.С.

«Қазақ» газетінің 100 жылдығына және қазақ руханиятының ұлы тұңғасы, ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының туғанына 140 жыл толуына орай «Қазақ журналистикасы тарихын зерттеу мен даму үдерісінің өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. 1 ақпан 2013 ж. / жауапты ред.: Г.С. Сұлтанбаева, А.Қ. Мектеп. – Алматы: Қазақ университеті, 2013. – 297 б.

ISBN 978-601-247-808-2

Жинаққа XX ғасыр басындағы қазақ баспасөзі тарихы мен Алаш зиялыларының ұлттың қоғамдық-саяси, әлеуметтік-рухани өміріндегі қызметіне қатысты кейінгі табылған тың деректер негізіндегі ізденістер мен зерттеу материалдары енгізілді. Жинақ «Қазақ» газетінің ұлттық баспасөз тарихының дамуы мен қалыптасуындағы орны, сондай-ақ ұлт санаткері Ахмет Байтұрсынұлының қоғамдық-саяси һәм мәдени-ағартушылық қызметіне арналған.

Ғылыми редакторлар:

ф.ғ.д., профессор Әбдимаңұлы О.
ф.ғ.д., профессор Тұрсын Қ.Ж.

Жауапты редакторлар:

с.ғ.д., профессор Сұлтанбаева Г.С.
ф.ғ.к., доцент Мектеп А.Қ.

Техникалық редакторлар:

Әбдиева Р.С., Иманова А.С.

«Қазақ» газетінің 100 жылдығына және қазақ руханиятының ұлы тұлғасы, ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының туғанына 140 жыл толуына орай «Қазақ журналистикасы тарихын зерттеу мен даму үдерісінің өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. 1 ақпан 2013 ж. / жауапты ред.: Г.С. Сұлтанбаева, А.Қ. Мектеп. – Алматы: Қазақ университеті, 2013. – 297 б.

ISBN 978-601-247-808-2

Жинаққа XX ғасыр басындағы қазақ баспасөзі тарихы мен Алаш зиялыларының ұлттың қоғамдық-саяси, әлеуметтік-рухани өміріндегі қызметіне қатысты кейінгі табылған тың деректер негізіндегі ізденістер мен зерттеу материалдары енгізілді. Жинақ «Қазақ» газетінің ұлттық баспасөз тарихының дамуы мен қалыптасуындағы орны, сондай-ақ ұлт санаткері Ахмет Байтұрсынұлының қоғамдық-саяси һәм мәдени-ағартушылық қызметіне арналған.

Жақын Бауыржан ӘЛИХАН БӨКЕЙХАНОВТЫҢ «ҚАЗАҚ» ГАЗЕТІНДЕГІ ПУБЛИЦИСТИКАСЫ	122
Жаксылықбасва Римма КЕЙБІР ЗАЦНАМАЛАР ЖӘНЕ МЕДИА ӘДЕПТЕРДІ САҚТАУ	130
Жолдыбай Кенжеболат ҚАЗАҚ БАСПАСӨЗІНІҢ БАСТАУ БУЛАҒЫ	133
Жумалиева Б.К. НАГИМА АРЫКОВА, НАРКОМ И ЖУРНАЛИСТ	135
Жүсіпова А.Ш. XX ҒАСЫР БАСЫНДАҒЫ ӘДЕБИ СЫН ЖӘНЕ БАСПАСӨЗ.....	138
Ильсова Әлмира XX ҒАСЫРДАҒЫ АҒАРТУШЫЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕР	141
Ибрагимов Ниетжан СТАНОВЛЕНИЕ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОЙ ПРЕССЫ О ЗДРАВООХРАНЕНИИ В КАЗАХСТАНЕ	145
Иманалиев Жалғас «ҒАЛАМТОР ЖӘНЕ ЖУРНАЛИСТІК ШЕБЕРЛІК».....	147
Имаханбет Райхан АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ ҒӘМ «ҚАЗАҚ» ГАЗЕТІ	149
Камзин Какен ПРИРОДА СОВРЕМЕННЫХ НОВОСТНЫХ БЛОКОВ	153
Кенжегулова Нарьбин ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОЙ ПУБЛИЦИСТИКИ	157
Козыбаев Сағымбай АХМЕТ БАЙТҰРСЫНОВ – РЕДАКТОР И ВИДНЕЙШИЙ ПУБЛИЦИСТ КАЗАХСКОЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ ПЕЧАТИ	159
Кундахбасва Асель «ВКЛАД АХМЕТА БАЙТҰРСЫНОВА В ИСТОРИЮ КАЗАХСКОЙ ЖУРНАЛИСТИКИ».....	162
Динара Қиялова, Сәндібек Назерке ҚАЗАҚ ӘЛПБИНИҢ АТАСЫ – АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ	163
Ложникова Ольга ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ КОММЕРЧЕСКИХ РАДИОСТАНЦИЙ В КАЗАХСТАНЕ	165
Медеубекұлы Сағатбек АХМЕТ БАЙТҰРСЫНОВ - ҚАЗАҚ ЗАМАНСӨЗІНІҢ ТЕОРИЯСЫН ЖАСАУШЫ	167
Мектеп-тегі Аманқос ЕЖЕЛГІ РУНА ЖАЗУЫ – МЕМЛЕКЕТТІҢІМІЗДІҢ РӘМІЗІ.....	170
Молдабеков Жакан ИСТОКИ СОВРЕМЕННОСТИ В ДЕМОКРАТИЧЕСКОМ ПОТЕНЦИАЛЕ И ДУХОВНОМ ОБНОВЛЕНИИ.....	173
Мухамадиева Лариса ИСТОКИ ПУБЛИЦИСТИКИ В КАЗАХСТАНЕ: ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС.....	176
Негимов Серик АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫНЫҢ ҚОҒАМДЫҚ ОЙ-ПІКІРЛЕРІ	179
Ниязгулова Айгуль ИЗ ИСТОРИИ ЗАРОЖДЕНИЯ СПОРТИВНОЙ ПУБЛИЦИСТИКИ В КАЗАХСТАНЕ.....	181
Нода Лариса ИССЛЕДОВАТЕЛИ КАЗАХСТАНА: ЭВОЛЮЦИЯ ВЗГЛЯДОВ НА ОКРАИНЫ	184
Нурбеков Сакен ИНФОРМАЦИОННОЕ ПРОСТРАНСТВО ТҮРКСКОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ	187
Омарұлы Бауыржан 1868 ЖЫЛҒЫ «УАҚЫТША ЕРЕЖЕ»: АҒАРТУШЫЛЫҚ ЖӘНЕ АҚЫНДЫҚ КӨЗҚАРАС.....	189
Оразалиева Жадыра ТАУМАН АМАНДОСОВ - ҚАЗАҚ ЖУРНАЛИСТИКАСЫ ҒЫЛЫМЫНЫҢ НЕГІЗГІ ҚАЛАУШЫ.....	192
Оразбек Макпал «ТЫСҚЫ ЖӘНЕ ІШКІ ҒАЛАМ ТУРАСЫНДАҒЫ СӨЗ» НЕМЕСЕ АВТОР ТУРАЛЫ А.БАЙТҰРСЫНОВТЫҢ БАЙЛАМДАРЫ.....	196
Турегельдиева Айгерім ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ XIX-XX ҒҒ. КӨШІ-ҚОН САЯСАТЫ.....	199
Өзбекова Гүлнар «ҚАЗАҚ» ГАЗЕТІ ТУРАЛЫ	203
Омарова Бәтін АЛАШ БАСПАСӨЗІНІҢ ҰЛТТЫҚ САНАНЫ ОЯТУДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ	205

Бүгінгі тәуелсіздік кезеңнің ғалымдары «Қазақ» газеті ұлттық баспасөздің көшбасшысы болғандығын мақтанышымен айтады, әрі мұны ғылыми тұрғыда дәлелдеп те шыққан зерттеу еңбектер қорғалын, нәтижесінде монографиялар жарық көрді. Атап айтсақ, 1992 жылы әдебиетші Өмірхан Әбдиманов «Ахмет Байтұрсынұлының әдеби-публицистикалық қызметтері» атты кандидаттық диссертация қорғап, нәтижесінде 1993 жылы «Қазақ газеті» деген зерттеу еңбегі жарық көрді [8]. 1998 жылы Сақов Қ. ««Қазақ» газетіндегі ұлттық саяси мәселелердің жазылуы» [9]. 2000 жылы Атабаев Қ. «Қазақ баспасөзі Қазақстан тарихының дерек көзі (1870-1918)» [10], 2002 жылы Байтелесова Ж. «Роль публицистики А.Байтұрсынова в формировании общественного сознания» [11], 2004 жылы Ерназарова Ш. «Қазақ публицистика тілінің дамуындағы Байтұрсынұлы кезеңі» [12], 2008 жылы Айтжанов Х. «Қазақ» газетіндегі әдебиет мәселелері» [13]. Ахметтану тақырыбы аясында жазылған түрлі саладағы зерттеулердің барлығының да маңызы зор. Осы еңбектер ұлттық ғылымның алтын ғасыры – ахметтану саласында соқпақ болғаны һәм болары сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Басқармадан. Құрметті оқушылар // Қазақ №1, 2 ақпан 1913.
2. Байтұрсынұлы А. Орынбор әм 10 неуірәл // Қазақ №1, 10 ақпан 1914.
3. Құдайбердіұлы Ш. Қазақ құтты болсын! (Қол койған: Ш.Қ.) // Қазақ №5, 1913.
4. Ғабдылрахман Ғ. Орынборда шығатын «Қазақ» туралы // Айқап №2, б. 41-43, 1913.
5. А.Байтұрсынұлының Үкімет Сенатына шағымы. 20/10.1914. ЛЮММ. 776-21-16.
6. Торайғырұлы С. Шығармалар жинағы. – Қызылорда, 1933.-344 б., 14-б., 163-182; Екі томдық шығармалар жинағы. I-т. – Алматы: Ғылым, 1993.-280 б., б. 88-89, 146-164.
7. Әлімбаев И. Қазақ халқының тұңғыш сиезі // Қазақ №225, 12 сәуір 1917.
8. Әбдиманов О. Қазақ газеті. – Алматы: Қазақстан, 1993.-168 б.
9. Сақов Қ. «Қазақ» газетіндегі ұлттық саяси мәселелердің жазылуы. – Алматы, 1998.
10. Атабаев Қ. Қазақ баспасөзі Қазақстан тарихының дерек көзі (1870-1918). – Алматы: Қазақ университеті, 2000.-358 б.
11. Байтелесова Ж. Публицистика Ахмета Байтұрсынова. – Алматы: Санат, 1998.-74 с.; Роль публицистики Ахмета Байтұрсынова в формировании общественного сознания. – Алматы, 2002.-132 б.
12. Ерназарова Ш. Қазақ публицистика тілінің дамуындағы Байтұрсынұлы кезеңі. 2004.-120 б.
13. Айтжанов Х. «Қазақ» газетіндегі әдебиет мәселелері. – Алматы, 2008.-128 б.

Какеп Камзин,

доктор филологических наук, профессор

ПРИРОДА СОВРЕМЕННЫХ НОВОСТНЫХ БЛОКОВ

Созданную самим человеком социальную среду по-праву называют информационным, подразумевая, что производство и потребление информационного продукта достигло на данный момент невиданного объема. Все возрастающая информатизация общества является прямым следствием успешного развития инновационной технологической базы. В наше время не составляет труда за считанные секунды узнать, что произошло на другом конце земного шара. Эту уникальную возможность дают нам новейшие средства связи, ресурсы передачи информации, в числе которых электронные газеты, цифровое телевидение, радио, мобильные телефоны, электронная почта и глобальная сеть Интернет с ее безграничными возможностями. Пристальное внимание уделяется в современном мире и нейрокибернетике, т.е. проблемам оцифрования мозга живого существа. Эти новейшие изыскания в области кибертехнологии дают особый импульс эволюции человека, ускоряют весь его мыслительный процесс, активно подталкивая его к самосовершенствованию. Следовательно, наряду с беспрецедентно возросшим потенциалом информационного сообщества, ведутся поиски и для манипуляции и дезинформации самого социума. Наблюдается некоторый соблазн, может быть, вероятность латентного использования информационного ноу-хау в идеологических вариациях. И это тоже явно связано с современными мультикультурологическими противоречиями.

Примечательно, что несомненной ценностью современного социального альянса становится высокоточная информация: и тот, кто обретет ее быстрее и в наиболее реальном варианте, получает значительные дивиденды. Кроме оперативности в получении информации, использование новейших инструментов информационная технология способно в достаточной мере снизить транзакционные издержки, а однократная установка системы видеоконференцсвязи позволяет избежать дорогостоящих транзитных расходов.